TARİH Sınıf-11

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KONU OSMANLI-RUSYA REKABETİ (1768-1914)

OSMANLI-RUSYA REKABETİ (1768-1914)

Ruslar, I. Petro ile birlikte büyük ve güçlü bir devlet olabilmek için sıcak denizlere inmeye çalışmıştır. Sıcak denizlere inmek isteyen Rusya, doğal olarak bu politikanın önünde engel olarak Osmanlı Devleti'ni görmüş bu nedenle iki devlet arasında uzun yıllar sürecek bir rekabet yaşanmıştır.

Boğazlar Sorunu: Rusya ayrıca Balkanlarda nüfuzunu genişletmek için de milliyetçilik akımından faydalanarak Panslavizm politikasını uygulamıştır. Osmanlı Devleti, 1774 Küçük Kaynarca Antlaşması'yla Rusya'ya ve diğer Avrupalı devletlere Boğazlardan ticari geçiş hakkı vermek zorunda kalmıştır. Böylece Rusya, ilk defa Karadeniz'e çıkma ve serbestçe ticaret yapma hakkı elde etmişti. Rusya'ya verilen bu haklar nedeniyle Karadeniz "Türk Gölü" olma özelliğini kaybetmiş ve Boğazlar artık devletlerarası hukukun konusu olmaya başlamıştır. Osmanlı Devleti, İngiltere ile 1809'da imzaladığı Kal'a-i Sultaniye (Çanakkale) Antlaşması'yla barış zamanında Boğazların yabancı savaş gemilerine kapatılacağını İngiltere'ye kabul ettirmiştir. Boğazlar üzerinde üstünlük sağlamaya ve söz sahibi olmaya çalışan Rusya, Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa'nın isyanı ile gelişen Mısır Meselesi'ni kendi hedefleri doğrultusunda kullanmasını bilmiştir. Bunun sonucunda II. Mahmud Dönemi'nde Mehmet Ali Paşa ile 1833 **Kütahya Antlaşması** imzalanmış ve devleti tehdit eden tehlike geçici olarak önlenmiştir. Ardından Osmanlı Devleti ile Rusya arasında 1833 yılında **Hünkâr İskelesi**

Antlaşması imzalanmıştır. Sekiz yıl geçerli olacak bu antlaşma ile taraflar tehlike anında birbirlerine yardım etmeyi kabul etmiştir. Böylece Rusya, Boğazlardan gelecek bir tehlikeye karşı korunmuş ve Boğazların kontrolünde söz sahibi olmuştur. Bu yüzden Avrupa devletleri, Hünkâr İskelesi Antlaşması'nı büyük bir tepkiyle karşılamıştır.1839'da Mısır Meselesi tekrar silahlı bir hesaplaşmaya dönüşmüş ve Osmanlı ordusu Nizip Savaşı'nda Mısır kuvvetlerine mağlup olmuştur. Bu durum üzerine İngiltere harekete geçerek Londra'da bir konferans toplanmasını sağlamıştır. Konferansa İngiltere, Osmanlı, Avusturya, Fransa, Rusya ve Prusya katılmıştır. Bu antlaşmayla boğazlar uluslararası bir statü kazanmıştır.

Reval Görüşmeleri ve Balkanlar: İngiltere Kralı VII. Edward ile Rus Çarı II. Nikola 1908'de Reval Limanı'nda bir araya gelmiştir. Bu buluşmada Makedonya ve Boğazlar Sorunu ele alınmıştır. Osmanlı Devleti'nin meşrutiyeti ikinci defa ilan etmesindeki en büyük dış etken Reval Görüşmeleri olmuştur. II. Meşrutiyet'in ilanından sonra Bulgaristan, Osmanlı Devleti'nin hâkimiyetinden çıkmıştır. I. Balkan Savaşı'nın çıkmasında Rusya'nın takip ettiği Panslavizm politikası ve Balkanları paylaşma konusunda Rusya ile Avusturya arasında yaşanan rekabet de etkili olmuştur. Osmanlı Devleti'nin Trablusgarp'ta İtalya ile savaştığı sırada Bulgaristan, Yunanistan, Sırbistan ve Karadağ birleşerek 1912 yılında Osmanlı Devleti'ne savaş ilan etmiştir. I. Balkan Savaşı'na hazırlıksız bir şekilde giren Osmanlı ordusu, Balkan devletleri karşısında bütün cephelerde yenilgiye uğramıştır. **30 Mayıs 1913 Londra Antlaşması'na göre**; Midye-Enez hattı Osmanlı-Bulgar sınırı olmuştur, Trakya ve Edirne Bulgaristan'a bırakılmıştır, Güney Makedonya, Selanik ve Girit Yunanistan'a verilmiştir, **Sırbistan, Kuzey ve Orta Makedonya'yı** almıştır, Arnavutluk'un bağımsızlığı kabul edilmiştir. Özellikle Bulgaristan'ın savaştan büyüyerek çıkması diğer Balkan devletlerini endişeye düşürmüş ve bu durum Balkan devletlerinin kendi aralarında II. Balkan Savaşı'nın çıkmasına neden olmuştur. Tüm cephelerde mağlup olan Bulgaristan barış istemiş ve Balkan devletleri kendi aralarında **Bükreş Antlaşması'nı** imzalanmıştır. Balkan Savaşları sonunda 1913'te Osmanlı Devleti ile Bulgaristan arasında İstanbul Antlaşması imzalanmıştır. Bu antlaşmayla Edirne, Osmanlı Devleti'ne geri verilmiş ve Türk-Bulgar sınırı olarak Meriç Nehri kabul edilmiştir. Osmanlı Devleti ile Yunanistan arasında **1913'te Atina Antlaşması** imzalanmış ve buna göre Osmanlı Devleti Girit'in Yunanistan'a ait olduğunu resmen kabul etmiştir. Osmanlı Devleti, I. Dünya Savaşı öncesinde ilk olarak İngiltere'ye ittifak teklifinde bulunmuştur. Ancak İngiltere, Yakın Doğu'daki çıkarları için Rusya ile ortak hareket etmeye başlamıştır. İngiliz Büyükelçisi Sir Louis Mallet, Osmanlı Devleti'nin ittifak teklifine müttefikleri Rusya ve Fransa'nın tavrının önemli olduğunu belirtmiştir. Bu nedenle en iyi yolun Osmanlı Devleti'nin tarafsız bir tutum izlemesi gerektiğini ifade etmiştir. Almanya ile Osmanlı Devleti arasında II. Abdülhamid Dönemi'nden itibaren iyi ilişkiler kurulmuştu. Sadrazam Said Halim Paşa, Almanya'nın İstanbul Büyükelçisine, Rusya'ya karşı Almanya ile gizli bir ittifak yapmak istediklerini ve bununla Üçlü İttifak'a dâhil edilmeyi beklediklerini bildirmiştir. Almanya ile Osmanlı Devleti arasında 2 Ağustos 1914'te ittifak antlaşması imzalanmış ve aynı gün Osmanlı Devleti genel seferberlik ilan etmiştir.

SORULAR

1) Rusya sıcak denizlere inebilmek için Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünü tehdit etmiştir.

Rusya bu politikasına bağlı olarak;

I. Balkanlarda milliyetçilik akımlarını destekleme,

II. Fransız İhtilali'ne karşı oluşan koalisyona katılma,

III. Azınlık ayaklanmalarını kışkırtma

faaliyetlerinin hangilerini yapmıştır?

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve II
D) I ve III
E) I, II ve III

Cevap: D

2) Aşağıda verilenlerden hangisi Mısır sorunu ile ilgili değildir?

A) Hünkâr İskelesi Antlaşması
B) Nizip Savaşı
C) Londra Antlaşması
D) Edirne Antlaşması
E) Kütahya Antlaşması

Cevap: D

3) Osmanlı Devleti, Kırım'ın Rusya'ya ait olduğunu aşağıdaki antlaşmalardan hangisiyle kabul etmiştir?

A) Ziştovi Antlaşması
B) Yaş Antlaşması
C) Küçük Kaynarca Antlaşması
D) Bükreş Antlaşması
E) Belgrad Antlaşması

Cevap: B